

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 27. saziva, na Trećoj sjednici Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2022. godini, povodom razmatranja Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2021. godinu, dana 28. novembra 2022. godine, donijela je

ZAKLJUČAK

1. Prihvata se Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2021. godinu.

2. Skupština Crne Gore je saglasna sa zaključkom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore da je u 2021. godini bilo izazova za ostvarivanje ljudskih prava i sloboda građana i očuvanje demokratskih standarda i principa u pojedinim oblastima. Generalno posmatrano, ljudska prava i slobode ipak su poštovana u zadovoljavajućoj mjeri, odnosno nije primijećeno masovno i sistematsko ugrožavanje i kršenje ljudskih prava. Međutim, u pojedinačnim slučajevima bilo je ozbiljnih propusta u radu sistema javne uprave koji su građanima uzrokovali brojne probleme i komplikacije u ostvarivanju prava i sloboda, pa se nijedan pojedinačni slučaj kršenja ne smije relativizovati i zanemarivati, a podnosiocima pritužbi se moraju pružiti adekvatni mehanizmi zaštite.

3. Skupština upućuje pohvale instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore jer su u 2021. godini u kojoj je zabilježen najveći broj predmeta u radu (1.123), uspjeli da riješe 80,50% predmeta.

4. Imajući u vidu da je 2021. godinu obilježila pandemija prouzrokovana virusom COVID-19 koja je izmijenila živote mnogih građana kako u ekonomskom, socijalnom i egzistencijalnom smislu, tako i u pogledu ostvarivanja ljudskih prava i da su nastale okolnosti stvorile situaciju koja je dovela do aktiviranja pozitivne obaveze države da zaštiti fundamentalna ljudska prava, istovremeno uvodeći određene mjere kojima se neminovno nametnulo ključno pitanje da li je istima došlo do kršenja brojnih prava i sloboda koje štiti Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Skupština pohvaljuje Zaštitnika koji je u okolnostima krize svoje kapacitete usmjerio na pomoć građanima kako bi u najvećoj mogućoj mjeri mogli da ostvare svoja prava.

Skupština ocjenjuje da je takva usmjerenost Zaštitnika rezultirala porastom povjerenja građana u rad Institucije i najvećim brojem pritužbi u radu ove Institucije.

5. U 2021. godini institucija Zaštitnika je u oblasti ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava imala u radu 204 predmeta, u oblasti prava djeteta, mladih i socijalne zaštite 165 predmeta, u oblasti zabrane diskriminacije 173 predmeta, u oblasti ostalih građanskih prava 275, dok je u oblasti prava na pravično suđenje bilo 87 predmeta.

Skupština ocjenjuje da državni organi i organi javne uprave prepoznaju značaj ljudskih prava i svoju obavezu i interes da sarađuju sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda o čemu svjedoči podatak da je u 2021. godini povreda prava otklonjena tokom ispitnog postupka u 111 od 235 slučajeva u kojima je utvrđeno da postoji povreda prava, što svjedoči o nastavku saradnje Zaštitnika sa državnim organima, organima državne uprave, organima lokalne samouprave i lokalne uprave, javnim službama i drugim nosiocima javnih ovlašćenja prilikom postupanja po zahtjevima Zaštitnika i njihovoj spremnosti da

sami otklone nepravilnosti koje bi mogle dovesti do povrede ljudskih prava i sloboda, a što generalno predstavlja i najveći uspjeh svake institucije ombudsmanskog tipa kada odgovorna vlast pokaže spremnost da povredu otkloni tokom samog postupka i kad ombudsman na taj način zadrži svoj autoritet, a građanin bude zadovoljan.

S druge strane, zabrinjava podatak da je u 2021. godini zabilježen i najveći broj predmeta (304) u kojima je Zaštitnik upućivao urgencije, kao i najveći broj upućenih urgencija (399).

6. Skupština je saglasna sa ocjenom Zaštitnika da sistem javne uprave treba da bude transparentniji i pristupačniji svim građanima, odnosno da javna uprava mora biti dobro organizovana i pripremljena za poštovanje ljudskih prava i sloboda i stvaranje mogućnosti za ostvarivanje ovih prava. Takođe, potrebno je stvoriti ambijent za jednostavniju, bržu i efikasniju komunikaciju građana i uprave, prije svega kroz preduzimanje mjera u cilju unapređenja efikasnosti rada organa u rješavanju upravnih predmeta i punu primjenu zakonske obaveze organa da razmjenjuju podatke iz službenih evidencija, kako bi se poboljšala efikasnost i ekonomičnost postupka.

7. Imajući u vidu da je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore u 2021. godini u 124 predmeta dao mišljenja sa 343 preporuke nadležnim organima i drugim subjektima za otklanjanje utvrđenih povreda prava, Skupština poziva nadležne organe da blagovremeno pristupe realizaciji datih preporuka.

8. Skupština Crne Gore podržava preporuke Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore date u oblasti uprave i pravosuđa, zaštite od torture, prava djeteta, mladih i socijalne zaštite i zaštite od diskriminacije, ranjivih grupa i rodne ravnopravnosti.

9. Skupština zaključuje da se u odnosu na oblast uprave, kao i prethodnih godina, građani žale na sporost, neefikasnost i teškoće u ostvarivanju prava pred organima državne uprave, lokalne samouprave, lokalne uprave, ustanova i drugih subjekata koji vrše javna ovlašćenja, da se građani osjećaju nejednaki pred zakonom, da se o njihovim pravima ne odlučuje u zakonskom roku i da usled sporosti administracije otežano ostvaruju svoja prava. Takođe, organi javne uprave još uvijek u dovoljnoj mjeri ne obezbjeđuju efikasnu zaštitu prava i na zakonu zasnovanih interesa fizičkih i pravnih lica, pa su i dalje česti slučajevi u postupanju i praksi organa javne uprave koji nijesu u skladu sa principima dobre uprave.

10. Kada je riječ o pravosuđu, Skupština je upoznata da su pravosudni organi - sudovi i državna tužilaštva u toku trajanja ispitnog postupka pred Zaštitnikom u 24 predmeta, po prijemu zahtjeva za izjašnjenje na navode podnosioca pritužbi, uočili propuste koji su dovodili do kršenja prava građana i obavijestili Zaštitnika da su te propuste, odnosno povrede u međuvremenu otklonili, što je za pohvalu.

11. Skupština smatra značajnom konstataciju da sudovi prepoznaju važnost primjene standarda Evropskog suda za ljudska prava u postupcima u skladu sa zahtjevom i garancijama za poštovanje suđenja u razumnom roku, primjenom djelotvornih pravnih sredstava za ubrzanje postupka, što ukazuje na blagovremenost i ažurnost u postupanju i radu na predmetima, u skladu sa procesno-pravnim garancijama utvrđenim nacionalnim zakonodavstvom.

Takođe, Skupština je informisana da po pitanju neizvršenja sudskih odluka Zaštitnik konstatuje blagovremenost sudova u postupanju po presudama Ustavnog suda Crne Gore što je od značaja za cjelishodnu i blagovremenu zaštitu ljudskih prava i

sloboda utvrđenih Ustavom Crne Gore i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

S druge strane, po pitanju izvršavanja pravosnažnih sudskih presuda u stečajnom postupku, Zaštitnik konstatuje da se povreda prava po ovom osnovu ponavlja, što ukazuje na nužnost blagovremenog odgovora države, kako bi se izbjegla eventualna odgovornost na nivou garancija, zaštite i odgovornosti države na međunarodnom planu, kao Visoke strane ugovornice Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Kada je riječ o nadležnosti u pogledu zloupotrebe procesnih ovlašćenja, imajući u vidu ograničenu nadležnost Zaštitnika u pogledu ispitivanja zakonitosti sudskih odluka i postupanja sudija, konstatuje se da se primjenjivost odredbe može odnositi izuzetno i rijetko na postupke koji su u toku i to u izuzetnim situacijama - očigledne grube zloupotrebe procesnih ovlašćenja u praksi.

12. Skupština podržava preporuke Zaštitnika upućene Tužilačkom savjetu da ažurno i djelotvorno postupi u predmetima po pritužbama na rad državnih tužilaca i rukovodilaca državnog tužilaštva i da pažljivije razmatra eventualnu odgovornost državnih tužilaca po uložnim pritužbama na njihov rad, posebno u situacijama očiglednog nepoštovanja rokova i ukoliko se takvo postupanje ponavlja.

Takođe, Skupština podržava preporuke Zaštitnika upućene Državnom tužilaštvu da ažurno postupi u predmetima formiranim po krivičnim prijavama, posebno iz nadležnosti Specijalnog državnog tužilaštva, da u predmetima finansijske istrage postupak sporovodi u skladu sa odredbom člana 21 Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću i da u postupku izviđaja, postupak lišenja slobode sprovodi u skladu sa pravnim standardima Evropskog suda za ljudska prava, izloženim posebno u predmetu „Asanović protiv Crne Gore“.

13. Skupština konstatuje da je u oblasti prava lica lišenih slobode u 2021. godini najviše pritužbi podnijeto na rad Uprave policije, dok je prethodne godine bilo najviše pritužbi na rad Uprave za izvršenje krivičnih sankcija. Smanjenju pritužbi na rad Uprave za izvršenje krivičnih sankcija za nešto više od 50% doprinijela je sve jača uloga Zaštitnika i redovno prisustvo predstavnika Institucije u UIKS-u, kako u preventivnom, tako i u reaktivnom mandatu Institucije.

Skupština je upoznata da je struktura pritužbi u izvještajnoj godini promijenjena u odnosu na raniji period, na šta je uticala epidemiološka situacija u državi, pa su se uglavnom odnosile na nezadovoljstvo odlukama sudova i drugih organa, ostvarivanje prava na posjete rodbine i ostvarivanje kontakta sa njima, kao i na zdravstvenu zaštitu.

14. Skupština je upoznata da je Zaštitnik formirao 27 predmeta u vezi sa događajima na Cetinju od 4. i 5. septembra 2021. godine, od čega se 21 predmet odnosio na upotrebu hemijskih sredstava, jedan na prekoračenje ovlašćenja, dva na ograničenje slobode kretanja, dva na uništenje i oštećenje tuđe stvari i jedan na pravo na informisanje. U određenom broju predmeta Zaštitnik je donio odluke, a u dijelu predmeta koji su se odnosili na upotrebu hemijskih sredstava građani su tražili da se utvrdi uticaj tih hemijskih sredstava na zdravlje, pa su se iz institucije Zaštitnika obratili domaćim stručnjacima za tu oblast od kojih očekuju stručno mišljenje.

15. Skupština ocjenjuje da je 2021, kao i 2020. godina, protekla u znaku pandemije virusa COVID-19, koja je doprinijela da siromaštvo, ugroženost i nejednakost velikog broja porodica i djece još više dođe do izražaja.

Skupština ocjenjuje da su prava djece na različite načine ograničena, naročito djece koja žive u teškim socio-ekonomskim uslovima, djece iz romske zajednice, djece bez roditeljskog staranja, djece sa smetnjama u razvoju, djece u seoskom području i djece u uličnoj situaciji izloženoj prosjačenju, a posebno zabrinjava podatak da svako treće dijete u Crnoj Gori živi u riziku od siromaštva.

Stoga je potrebno ulaganje dodatnog napora, znanja i sredstava kako bi se broj porodica i djece koja žive u riziku od siromaštva smanjio.

16.S obzirom da onlajn model nastave još uvijek nije normativno regulisan, Skupština ocjenjuje da je neophodno definisati ovaj vid nastave u nacionalnom zakonodavstvu i uspostaviti standard koji taj oblik nastave mora zadovoljiti, u skladu sa uzrastom djeteta i individualnim kapacitetima, kao i da je potrebno obezbijediti svoj djeci tehničke mogućnosti i pristup internetu.

17.S obzirom da je tokom 2021. godine zabilježen najveći broj predmeta u radu Sektora za zaštitu od diskriminacije, ranjivih grupa i rodne ravnopravnosti od osnivanja institucije Zaštitnika kao institucionalnog mehanizma za zaštitu od diskriminacije i da je od ukupno 246 predmeta okončano 173, od čega je u 36 predmeta data 71 preporuka različitim subjektima, a da opšte nepoznavanje pravnog pojma diskriminacije instituciju Zaštitnika stavlja u položaj pružaoca besplatne pravne pomoći kada su u pitanju kriterijumi procesne i materijalne prihvatljivosti pritužbi kojima se traži zaštita od diskriminacije, što predstavlja dodatan angažman stručnog kadra, Skupština pozdravlja planirane aktivnosti Zaštitnika u 2022. godini koje će podrazumijevati pojačano promotivno i edukativno djelovanje prema grupama u riziku od diskriminacije i snaženje na pokretanje postupaka pravne zaštite, kroz saradnju sa organizacijama civilnog društva i boravak u lokalnim zajednicama.

18. Skupština Crne Gore će preko nadležnog Odbora za ljudska prava i slobode, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju ovog Zaključka.

19. Skupština će Zaključak dostaviti Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ministarstvu pravde, Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvu prosvjete, Ministarstvu evropskih poslova i Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori.

Broj: 00-72/22-7/3

EPA 446 XXVII

Podgorica, 28. novembar 2022. godine

SKUPŠTINA CRNE GORE 27. SAZIVA

PREDSJEDNICA
Danijela Đurović

